

URFA'da GECE GEZENLER

Dr. Peri ARBAK

e-posta: periarbak@hotmail.com

*Türk Toraks Derneği
Merkez Yürütme Kurulu
Bilimsel Komite Üyesi*

*Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi
Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı*

Tarihini tam olarak hatırlamasam da bir gün sevgili Zafer (Zafer Sak, Harran Üniversitesi Göğüs Hastalıkları) "Tarım çalışanlarında pestisid maruziyetinin solunumsal etkilerini araştırmayı çok istiyorum, ne de olsa düşük dozda kimyasal silah uygulaması olarak kabul etmek gerekli" demişti. Ne parlak bir bilimsel araştırma önerisiydi bu ve o oranda da zordu. Zafer, Çevresel ve Mesleki Akciğer Hastalıkları Çalışma Grubu'nun çalışkan ve sabırlı bir üyesi olarak yıllardır Urfa'dan ilginç bilimsel yayınlar göndermekteydi. "İSOT İşçilerinde Solunum Semptomlarının ve Fonksiyonlarının Değerlendirilmesi", "Şanlıurfa'da Zurna Çalgıcılarında Obstrüktif Uyku Apne Sendromu Sıklığı" bu çalışmalardan ikisi...

Yıllardır haberleştiğim ve çalışma grubu toplantılarında zaman zaman birlikte sunum yaptığım Zafer'in pestisid çalışması düşünüyü canlandırmak şart olmuştu.

Planımız pestisid uygulaması yapılan tarlalara yakın köylerde yaşayan ve çalışmaya katılmaya istekli erişkin ve çocukların solunum fonksiyonlarını pestisid uygulamasından önce ve uygulamadan sonraki iki gün içinde iki kez değerlendirmektir. Fizik muayene ve bireylerin eski ve şimdiki pestisid uygulamaları sırasında gözlenen sağlık yakınmaları da kaydedilecektir. Çalışmaya katılmaya istekli tüm bireyleri (erişkin ve 6 yaşın üstündeki çocuk) değerlendirmeyi planlamıştık ancak çocuklarda PEF ölçümü ile yetinecektik. Bizler insan sağlığını değerlendirirken çevre mühendisimiz İbrahim, günlük partiküler madde (PM10 ve 2.5) ölçümlerini gerçekleştirecekti.

Çalışma topluluğumuz, Harran Belediyesi sınırları içinde pestisid uygulanan bir ovanın içine dağılmış dört köyün erişkin ve çocuk bireyle-riydi.

İlk gün gündüz muayenesi yaptığımız Bozyaka Köyü'ne yakın konumda geçici tarım işçilerinin kampı. Kampta Suriyeli, Iraklı tarım işçisi aileler barınmaktaydı.

Çalışma planı gereği (Bozyaka, Küçük Minareli, Büyük Minareli ve Geyikli) köylerin muhtarları önceden muayene olacak topluluğu haberdar ediyor ve bizler de ayarlanmış mekanlarda (genellikle ilkokullar) çalışmamızı yapıyorduk.

Araştırmamıza Ramazan ayı nedeniyle iftardan sonra başlıyor (saat 21) sahurdan önce (saat 2-3 arası) bitiriyorduk. Muhtarlar teravih namazlarının sonrasında muayene için anonslar yaparak köy halkını topluyorlardı. En az dört kişilik muayene grubu iki erkek, iki kadın hekim olarak ayrılıyorduk. Kadın ve çocuklara daha çok biz kadın hekimler bakıyorduk.

Çalışma ekibimiz başta Zafer Sak ve Şerif Kurtuluş, Peri Arbak, Birsen Ocaklı, çevre mühendisimiz İbrahim

Bayhan tarafından oluşmuştu. Metin Akgün ile Zehra Nur Türeyin de veri işleme, yazma aşamalarında görev almışlardı. Burada Şerif'e bir parantez açmak gerekli... Şerif yıllardır Ceylanpınar Devlet Hastanesi'nde göğüs hastalıkları uzmanı olarak çalışıyor. Kalem ve hitabeti güçlü, pırıl pırıl bir hekim. Çalışma Ramazan ayında bulunulması ve gündüz aşırı sıcaklar nedeniyle geceleri yürütülecekti. Şerif her akşam üstü ortalama 150 km gelip, aynı uzaklığı gece yarısı 3 ile 4 arasında tekrar kat etti ve onca kışkırtmalarına rağmen bir kez bile şikayet etmedi. "Sizler bölgemizdeki bir ekip çalışması için buradaysanız bizler de buradayız" diyerek ekledi. Şerif'i yıllardır tanıdığımı sanırdım, eksik tanıdım. Büyüklerimiz hep söyler "birini iyi tanımak isterseniz tatile çıkın". Bu öneriyi dernek çevremize uyarlamak isterim; "birini iyi tanımak isterseniz

Hasretle yolumuzu bekleyenler... Şeker, ilgi bekliyorlar. Genellikle Arapça konuşulan bölgede çocukların Türkçeleri ebeveynlerinden çok daha iyi. Anket sorularına akıllı yanıtlar verip, gerektiğinde tercümanlık yaptılar.

Birsen'le birlikte Büyük Minareli Köyü'nde prefabrik sınıftayız. Spirometremizi hazırlıyoruz. Hava gece de olsa çok sıcak, sınıf küçük, az sonra kadınlarımızı alacağız, bu arada dersliğin pencerelerinde onlarca çocuk ve kadın kafası, kıyamet, curcuna...

Zafer Hoca iş başında... Hocam benim, Büyük Minareli'deki ilkokulun betonarme tek büyük sınıfı (gene çok sıcak ve kalabalık) içinde çalışmayı çok kesin bir dille reddetti. Dış ortamda onlarca insanın ortasında anketlerini doldurdu, solunum fonksiyon testlerini kalibrasyon etkilenmesin diye kapalı mekanda yapılmak üzere gönderdi. Bu mutluluğu gene aynı köyde iki köylü arasında husumet nedeniyle çıkan kavgaya nedeniyle sonlandı. Kavgayı yatıştırıp, bizleri de arada kalmaktan kurtardı. Kahramanımız o bizim...

Doktor, insan Şerif, nasıl da umutla bakıyor objektife...

Dr. Şerif hastalarına genellikle Arapça olarak uygulamayı anlatıyor. "OH DE" nefes al demek, "INTİ" nefes ver demek. Hepimiz Arap dilinde uzman kesildik.

Sabah 2-3 arası Urfa'nın ünlü ciğercisi, son gece öğretmenlerimiz yanımızda.

bilimsel araştırma yapın". Teşekkürler Şerif, projeye inandığın ve altı gece boyunca 300 km'yi hiç gocunmadan aştığın için. Harranlı kadın, erkek ve çocukları büyük bir disiplinle muayene edip, solunum fonksiyonlarını değerlendirdiğin için. Şerif çok duyarlı bir hekim, Harranlı yaşlı bir ağabeyimiz daha uzun ve özel bir ilgi beklediğinde hiç istifini bozmadan ve kişiyi kırmadan o ilgiyi gösterdi. "Şerifciğim gecede bakmamız gereken birey sayısı en az 100 olmalı, lütfen elini çabuk tutar mısın?" dediğimde o güzel gözlerini sitemle dikip "burada insanla uğraşyoruz hoca-aa" ifadesini fırlatışını hiç unutamam. Anketleri doldurmamız bizi yavaşlattığı için Şerif son iki gün kendisi gibi sorumlu ve özverili öğretmen arkadaşlarını yardımcı olarak getirdi. Öğretmenlerimizin katkıları da unutulamaz.

Sonuçta; çalışma ekibimiz 7 gece 8 gün süren araştırmanın 5'ini gece, birini gündüz olmak üzere gerçekleştirdi. Bir gecemizi belediye ile bir köyün muhtarı arasındaki husumet nedeniyle boş geçirdik.

Çalışmamızda dört köyde toplam 520 erişkin ve çocuğa anket, fizik muayene, spirometri ve PEF ölçümü uyguladık. Bu köylerde partiküler madde ölçümü yaptık.

Ağustos ayının ortalarında, yoğun şekilde pestisid uygulanmasının hemen ardından aynı köylere giderek, ilk taramada bakılan bireylere yeniden spirometri, anket, fizik muayene işlemlerini yapacağız. Zafer ve Şerif gene iş başında olacaklar, geminin kaptanları olarak... HEYAMOLA!